

СФЕРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА АГРОЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н.І. Болтянська, к.т.н.,

О.В. Болтянський, к.т.н.,

*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна.*

Сучасний стан вітчизняних сільськогосподарських підприємств характеризується високою варіативністю значення показників ефективності виробництва за роками, переважанням застарілих технологій і, як наслідок, – низькою фінансовою стабільністю. Саме тому безперервне оновлення виробництва на базі освоєння досягнень науки і техніки є ключовим фактором зростання та підвищення ефективності функціонування господарюючих суб'єктів. В сучасних умовах інноваційний шлях розвитку сільського господарства має три взаємопов'язані та взаємообумовлені напрями:

1. Інвестиції в людський капітал, що можливо лише при пріоритетному розвитку освіти, фундаментальних і прикладних науково-дослідних організацій, створення банку даних з інновацій, а також інформаційно-консультаційної системи, обслуговуючої сільськогосподарських товаровиробників;

2. Інвестиції в розвиток біологічних ресурсів, на основі розробок та освоєння нововведень, які забезпечують підвищення родючості ґрунту, зростання врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності сільськогосподарських тварин;

3. Інвестиції в розробку технологій, що забезпечують удосконалення техніко-технологічного потенціалу сільського господарства на основі застосування енерго - і ресурсозберігаючої техніки і наукомістких технологій, що дозволяють різко підвищити продуктивність праці та ефективність сільськогосподарської діяльності. Саме через технологічну модернізацію галузі, що базується на новій техніці, представляється можливим подолати багато негативних чинників у сільськогосподарському виробництві: невисокий рівень продуктивності праці (у 8-10 разів нижча, ніж в економічно розвинених країнах), майже вдвічі поступається середньосвітовими показниками продуктивності рослинництва і тваринництва, низький рівень використання природно-ландшафтних, матеріально-технічних, трудових і фінансових ресурсів [1-5].

В цілому ж глобальне сільське господарство знаходиться на шляху досягнення основних цілей, які ставить перед ним формування стійкої та ефективної соціально-регульованої економіки. Практика

повинна позитивно вирішити питання, яке було поставлено ще два з половиною століття тому англійським філософом Томасом Мальтусом, який стверджував, що зростання виробництва харчової продукції неминуче обмежене фізичною доступністю необхідних для цього природних ресурсів, в той час як зростання чисельності населення відбувається у геометричній прогресії. Порушення харчового та демографічного балансів, дійсно, багато десятиліть було основною проблемою більшості країн світу. Однак сучасне сільське господарство, з його перевагами, тенденціями та перспективами агроекономічного зростання спростовує цей песимістичний висновок знаменитого філософа в області тоді ще нерозвиненої економіки [7-9].

Тому в найближчій перспективі необхідна модернізація сільського господарства, заснована на інноваційному розвитку.

Хоча в останні десятиліття сільське господарство країни домоглося істотного зростання продуктивності праці, тим не менш, у даний час виявилася тенденція до зниження темпів цього зростання, тим більше, що він був досягнутий за рахунок збільшення навантаження на природні ресурси і навколишнє середовище, що посилює ризик для якості ґрунтів в результаті зниження рівня органічних речовин і сильної ерозії [10].

У цій ситуації необхідна нова модель агроекономічного зростання – конкурентоспроможне і стійке зростання виробництва продуктів харчування, кормів, біомаси. Для досягнення цієї мети необхідна ефективна інтеграція виробничих стадій в аграрному секторі, що знизить поствиробничі втрати. Зростання обсягів виробництва повинне поєднуватися з поліпшенням економічної віддачі для тих первинних виробників, чия частка доданої вартості в харчовому ланцюзі скоротилася за останнє десятиліття. Без підвищення рентабельності господарства досягнення екологічної стійкості стає неможливим.

В даний час можна виділити чотири основні сфери для інноваційного розвитку та агроекономічного зростання: селекційно-генетична, виробничо-технологічна, організаційно-управлінська і соціо-екологічна (рис. 1).

Рис. 1. Сфери інноваційного розвитку та агроекономічного зростання АПК

Для досягнення стійкого зростання продуктивності сільського господарства, використання природних ресурсів повинно здійснюватися у відповідності з екологічними вимогами. Особливо це важливо по відношенню до земельних ресурсів, оскільки саме там будуть з'являтися успішність переходу до більш стійкої моделі виробництва. Земля є основним ресурсом для сільськогосподарського виробництва, тому раціональне використання землекористування має пряме відношення до якості та кількості водних ресурсів, біорізноманіття та забезпечення екосистемних послуг.

Крім того, важливо усвідомити, що зі зміною клімату ґрунт виступає як особливо уразливий природний ресурс; функції ґрунтів, у тому числі їх родюча стабільність, кругообіг води, буферної ємності поживних речовин в них і біотичної цілісності основних параметрів продуктивності землі стають ризиковими чинниками. Правильне управління в цій галузі повинне запобігти погіршенню якості і ерозії ґрунтів, сприяти адаптації до зміни клімату і пом'якшення його наслідків [7].

Сучасне агроекономічне зростання ґрунтується на встановленні прямого зв'язку між останніми науково-технічними досягненнями і зацікавленими в них сторонами, включаючи фермерів, бізнес, промисловість. Це допоможе перетворити результати досліджень у реальні інновації, швидше впроваджувати інновації в практику, забезпечити систематичний зворотний зв'язок з практикою в науковому світі.

Зростає роль фермерів у механізмі реалізації сучасного агроекономічного зростання – в міру реалізації їх виробничого, економічного та соціального потенціалу. Зміни в потребах користувачів безпечних, здорових і якісних продуктів харчування

демонструють зростаючу важливість місцевого ринку. А постійно зростаючий ринок для продуктів харчування, кормів і біоматеріалів забезпечує економічний розвиток та можливості працевлаштування в соціальній сфері.

Необхідна державна підтримка в просуванні інновацій у сільське господарство, продовження інновацій, наукових досліджень і розвиток сільськогосподарського виробництва, особливо - покращення енергетичної ефективності, зростання продуктивності праці та її здатності до адаптації до зміни клімату. Можна констатувати життєву важливість вкладення коштів в дослідження та інновації в сільському господарстві. З цією метою необхідно скоротити відстань між сільськогосподарською практикою і науковими колами через інтелектуальні мережі. Особливу увагу слід приділити можливостям, які дозволяють покращити інфраструктуру водопостачання і розподілу води в сільській місцевості і зниження рівня забруднення окремих господарств.

Причиною несприятливої інвестиційної ситуації для сільського господарства є низька прибутковість більшості сільськогосподарських товаровиробників. Економіка більшості сільськогосподарських товаровиробників така, що не дозволяє їм здійснювати не лише розширене, але й просте відтворення, використовувати економічні стимули, що надаються державою. Ресурси для інноваційної діяльності значно менше, ніж це потрібно для розвитку сільського господарства. До того ж за останні п'ять років практично в 1,6 рази зменшилася частка власних коштів сільськогосподарських організацій, які спрямовуються на інвестиції в основний капітал, що є не тільки стримуючим фактором інноваційного розвитку сільського господарства, але і створює загрозу повернення отриманих кредитів.

Список літератури.

1. *Болтянська Н.І., Комар А.С.* Організаційно-економічні заходи ресурсозбереження в молочному скотарстві. Тези міжн. наук.-пр. форуму «Сучасні наукові дослідження на шляху до євроінтеграції». ТДАТУ. 2019. С. 36-39.

2. *Boltyansky V., Boltyansky O., Boltyanska N.* Analysis of major errors in the design of pumping stations and manure storage on pig farms. ТЕКА Commission of Motorization and Energetics in Agriculture. 2016. Vol.16. No.2. 49-54.

3. *Болтянський О.В., Болтянська Н.І.* Зменшення витрат енергетичних ресурсів для отримання сільськогосподарської продукції. Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-технічної конференції «Крамаровські читання» НУБіП. 2015. С. 54–55.

4. *Boltyanska N.* Ways to Improve Structures Gear Pelleting Presses. ТЕКА. An International Quarterly Journal on Motorization, Vehicle Operation, Energy Efficiency and Mechanical Engineering. Lublin-Rzeszow, 2018. Vol. 18. No 2. P. 23-29.

5. *Болтянська Н.І.* Зниження енергоємності виробництва продукції тваринництва за рахунок скорочення енергії на кормоприготування. Інженерія природокористування. 2018. №1(9). С. 57–61.

6. *Скляр О.Г., Болтянська Н.І.* Основи проектування тваринницьких підприємств: підручник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. – 380 с.

7. *Болтянська Н.І.* Умови забезпечення ефективного застосування ресурсозберігаючих технологій в молочному скотарстві. Праці ТДАТУ. 2016. Вип. 16. Т.2. С. 153–159.

8. *Болтянський О.В., Болтянська Н.І.* Щодо оцінки потенційної можливості застосування ресурсозберігаючих технологій на підприємствах молочного скотарства. Науковий вісник ТДАТУ. 2016. Вип.6. Т.1. С. 50–55.

9. *Болтянська Н.І.* Забезпечення якості продукції у галузі сільськогосподарського машинобудування. Науковий вісник НУБіП. Серія «Техніка та енергетика АПК». Київ. 2014. Вип.196, ч.1. С. 239-245.

10. *Болтянський О.В., Болтянська Н.І.* Аналіз основних тенденції розвитку світової та вітчизняної сільськогосподарської техніки для рослинництва. Науковий вісник НУБіП. Серія «Техніка та енергетика АПК». Київ. 2011. Вип.166, ч.1. С. 255-261.